

Ljubezen in sovraštvo.

(Povest. — Piše Josip Bekš.)

IX.

Gjuro je sedel pred svojo kočo z nogami navzkriž ter pušil iz dolge bosanske pipe.

Zagledal se je tja nekam v plodovito ravan, po kateri se je na dolgo in široko srebrila počasna Sava. Njegov pogled je bil moten. Večkrat je vzdihnil ter si pogladil dolgo črno brado: „Prevaril me je — ne bo ga! Slabi časi; Alah mu ne bo milostljiv.“

Črez nekaj časa mōmljaje vstane, iztrka pepel iz pipe ter stopi v kočo.

Ne tako kakor na zunanje, je bila koča nepričakovano opremljena znotraj.

Po štirih lesenih stenah je viselo raznovrstno orožje, pod katerim je bila razprostrta medvedova koža. Nizko in majhno okno je dajalo dovolj svetlobe, da si zapazil na strani veliko preprogo, na kateri so stali dragoceni in nedragoceni vrči in druge posode.

Gjuro pa se ni zmenil niti za s srebrom okovane puške in handžarje, niti za kaj drugega, temveč zleknil se je poleg ognjišča na drugo medvedjo kožo, katera mu je najbrž služila kot ležišče, ter uprl svetle oči v strop. Svetile so se mu v temi kakor mačku. Bil je mož, star okoli petintrideset let, potuhnjenega izraza, lokavih pa živih očij in močnih mišičastih udov, ki bi bili strli medveda. Njegova dolga brada je bila črna, nos orlov — Gjuro je bil slovanski Bošnjak, ki je molil Alaha. Nehote si moral misliti, da so njegove oči slične Brtoncljevim.

„Bes naj ga lopi, dva dni in dve noči že samotarim tu in čakam — pa jih ni! Saj mi je vendar Marko rekel, da morajo priti v kratkem. Čakaj sirota! Marko, čuješ!“

Zunaj so se čuli hitri koraki, in skozi nizka vrata je pomolil glavo šestnajstletni deček, ki je nosil prav tako kratek višnjev jopič in široke hlače, kakor njegov gospod Gjuro.

„Marko, nalagal si me“, zahrešči Gjuro nad njim in zablisne z očmi.

„Gospodine, lagal še nisem, kar se zavedam.“

„Saj vidiš, da jih ni! — Alah naj te sodi in tā-le handžar, če jih ne bo do večera“, zavpije Gjuro, sname s stene handžar in ga zopet obesi.

„Idi, gjaur!“

Marko, ki je bil takih prizorov vaje, se prikloni in izgine.

Marko je bil gjaur, t. j. kristjan. Njegova zibelka je tekla tam nekje daleč v Bolgarih. Bil je pohleven in neustrašen dečko, ki je moral že marsikaj pretrpeti radi svoje vere.

„Alah bodi tvoj Bog, on je velik in pravičen“, ga je priganjal včasih njegov gospod Gjuro, ko sta koračila po enoličnih bosanskih lesovih ter pustolovila.

„Gospod, ne morem in ne smem; moja majka me je tako učila in to mi je sveto“, je bil navadni odgovor Markov.

„Tepec, ali ne veš, da je Alah najvišji Bog, in Mohamed njegov največji prerok; Kristus, katerega moliš, je bil velik prerok.“

„Gospod, nehaj, ne morem in ne smem!“

Ostal je trden in stanovit in svojemu Bogu in veri do njega.

Ko je Gjuro uvidel, da opravi težko kaj pri svojem slugi, je umolknil ter mrmral v svojo brado: „Gjaur nevedni in trmoglati.“

Pripetilo se je, da sta lazila včasih po ves dan okoli ter stikala za divjačino, ne da bi kdo izpregovoril besedice. Gjuro, resen in zamišljen, a Marko tih in ponižen.

„Marko!“

„Gospodine, tvoj sluga poslušaj!“

„Marko, konja šarca, čilega in iskrega ti kupim v Sešicah in k majki te spustim na dom, ako mi obljubiš, da storiš, kar ti velim.“

Marku so se zaiskrile oči. Konja, da bi poletel ž njim k svoji majki, si je želel že davno, davno . . .

„Gospod tvoja beseda je povelje ponižnemu slugi — kadar more in sme — — —“

„Kaj, kadar more in sme — kadar jaz zaukažem?“

„Ukazuj!“

„Sedi poleg mene, to je dolga povest“, mu veli Gjuro in ga povabi poleg sebe.

Marko je bil presenečen. Tako njegov gospodar še ni govoril ž njim, odkar — odkar ga je uplenil — in to je bilo že dolgo, dolgo. Ubogal ga je in prisedel k njemu.

„Marko, konja ti kupim tako brzega, kakor ga je jezdaril Mohamed“, je ponavljal Gjuro ter ga motril z jastrebjim pogledom, „ako me slušaš. Dobro veš, koga pričakujem — svojega prijatelja, svojega pobratima. A ta pobratim ima sovražnika, ki sta mu škodila na imetju, in ta sovražnika privede s seboj. Ta dva sovražnika odvedeš v Sredec s pismom, katero ti izročim jaz — in ko delo dovršiš, ti je nagrada gotova. Izdajalca, ki hočeta tudi škodovati tvojim bratom Bolgarom, naj kaznuje pravični gospodar mosleminov — Abdul-paša, ki stoluje v Sredcu. Marko, reci — jeli hočeš?“

Marko je hipno vzkipeł, a se zopet hitro pomiril. Izdajalca njegove očevine, njegove drage rodne zemlje, ki jo ljubi, kakor svojo mater — njegova dolžnost je, da ju ugonobi. Po njegovih žilah se pretaka ravno tako vroča, a bolj hitra kri kakor lava, kri — Bolgarov. Z veseljem, s slastjo!

Pa — Gjuro, ta mu ne gre iz glave. Ali je Gjuro prijatelj Bolgarov, njegovih bratov? Ne, sicer bi ga ne bil uplenil.

Gjuro je motril Marka. Videl je, kako besni v mladeničevi duši ljut boj, in čakal je, da njegova dušna sila podleže.

„Gospod“, odgovori Marko prej, kakor je pričakoval njegov gospodar, „daj mi odloga, da premislim.“

„Bodi! Eno uro!“

Marko je čul že nekaj dni sem, kako je njegov gospodar sam s seboj govoril. Priti morajo od nekod trije. Da, to tudi on ve, saj mu je naročil Ognjin, naj pove Gjuru. A kateri trije? Čul je že Gjura, kako je godrnjal, kako se je večkrat po noči premetaval na ležišču, morda ga je pekla vest? Ne, to težko, saj je bil Gjuro zakrknjenega srca, trde in neizprosne duše. A če bi bil mislil zopet na kako človeško kupčijo, kakor se je to zgodilo pri njem — — — Morda, kdo ve?

Tudi Marko ni mogel razrešiti te uganjke. Duševno in telesno utrujen je stopil pred Gjura ter čakal na nagovor.

„No, kako si razmislil, mladec?“

Mladca ga še ni klical njegov gospodar nikdar.

Tako nežno, skoro očetovsko še ni občeval ž njim.

„Hočem!“ odgovori Marko kratko in jedrnato.

„Hočeš? Šarca boš jezdil k svoji majki na dom, in skupno bosta pevala junaške pesmi!“

„Gospodine, a če jih ne bo do večera — ali me kaznuješ?“

„Ne, ti ostaneš pri meni. Medvedja koža naj ti daje počitka in stano-
vitnosti!“

„A če jih ne bo tudi jutri — če sploh ne pridejo?“ je popraševal Marko ter nestrpno čakal odgovora.

„Ognjin naj nosi krvavo glavo, ti je ne boš.“

Sava je šumela skrivnostno in počasno; zadnji žarki medlega solnca so se blesteli na njenih valčkih, od Balkana je pa vela precej mrzla in ostra sapa. Gjuro je zapalil vnovič svojo pipo, se razkoračil pred hišo in razmišljal — — .

(Dalje prih.)

Pokoja, sreče v mojem srcu ni . . .

Kot da bi tista neizražena

Božična sveta noč nocoj

Sladkó drhtela nad menoj —

Tako ta noč se zdi mi blažena.

Zagorsko sêlo tih objema san,

Pokój nanj zvezdice rosé,

V gredicah cveti se žaré

In dih pomladni plava sred poljan.

Kot da skrivnostna in nasladna je

Božična noč na svet sedaj

Razlila ves svoj čar in slaj —

Tako krasná ta noč pomladna je!

Pa kaj, ko ni krilatcev dol z nebes,

Ki peli kot nad blevcem tam

Ljubeče bi: „Mir tožnim vam!“

In v srca dihali nam mir bi res . . .

Pokoja, sreče v mojem srcu ni, .

Čeprav pomladna noč nocoj

Sladko se klanja nad menoj —

Pokoja, sreče v mojem srcu ni.

Savo Zagorski.

